

Fra anklage til anerkendelse

Daniel 3

"Kommer det dertil, så kan vores Gud, som vi dyrker, redde os. Han kan redde os ud af ovnen med flammende ild og ud af din magt, konge" (Dan 3,17).

Hovedtanke

Den, der står ved sin overbevisning, vil avle modvind. Gud fjerner ikke altid alle problemer, der opstår i den forbindelse. Alligevel er det godt at have tillid til ham.

Introduktion

Fra de tidligste tider har de tre mænd i ildovnen været gribende forbillede for trofasthed mod Gud, for jøder såvel som for kristne. I 1 Makk 2,59 og i Hebr 11,34 bliver de nævnt i den forbindelse. Troende har igen og igen ladet sig trøste af denne gribende historie. Det viser også den senere "Tilføjelse til Daniels Bog (tilføjelse B): 'Azarjas bøn' og 'De tre mænds lovsang.'" Disse skrifter – såvel som Makkabæerbøgerne – indgår i de gammeltestamentlige apokryfer, som findes i nogle udgaver af Bibelen. De kan også slås op på Bibelselskabets hjemmeside: <https://www.bibelselskabet.dk/brugbibelen/bibelenonline>. Desuden findes illustrationer af denne beretning i Roms katakomber og i mange middelalderkirker.

Men i Dan 3 drejer det sig ikke kun om tillid til Gud. Konflikten mellem det absolutte krav på magten fra en orientalsk konge i fortiden og den fordring, som skaberen af himmel og jord rejser, står i fokus. Troende er en del af denne kontrovers og må vælge side. Det kan ske, at de derved trues eller dræbes. Troen er så redskabet til at udholde lidelser og ikke et middel til at blive skånet mod dem.

Dette kapitel fortæller så alligevel, at Guds sejr ved endens tid også kan vise sig nu og her. Selv når situationen ser håbløs ud, kan han vende bladet og beskytte sine børn.

En billedstøtte af guld

Dan 3,1-7

Hvordan lyder befalingen, og hvem gælder den?

Baggrund

Der ser ud til at være en sammenhæng mellem dette kapitel og det foregående. Nebukadnesar drømte om en billedstøtte i Dan 2, som forestillede hans rige og de efterfølgende verdensriger. Hovedet af guld skulle forestille Babylon, og de følgende riger blev beskrevet med andre og ringere materialer. Denne fremtidsvision bekræftede nok hans herredømme, men perspektivet på længere sigt kunne han nok ikke være fornøjet med, da den jo viser, at varigheden af det babyloniske verdensrige ville være begrænset.

Det er derfor oplagt, at Nebukadnesar ville korrigere drømmen med en billedstøtte af guld (den var formodentlig lavet af træ overtrukket med bladguld). Babylon skulle ikke gå under, men eksistere i al evighed.

Men det var alt andet end selvfølgeligt. Det fremgår af samtidige kilder, at det kom til en paladsrevolution, mens Nebukadnesar regerede. Den kunne han dog slå ned. For at forebygge yderligere opstande, skulle han sikre sig opbakning fra statens embedsmænd. Derfor kan det krævede knæfald foran billedstøtten forstås som en troskabsed overfor kongen og rigets enhed (ifølge William H. Shea, *Das Buch Daniel*, Bd. 1, Lüneburg 1998, 97f.).

Til fordybelse

"De besluttede (kongen og hans rådgivere), at de ville benytte ethvert tænkeligt middel til at skaffe Babylon førerstillingen i verden, så alle folk så op til dette rige" (Ellen White, *Profeter og Konger*, Dansk Bogforlag, s. 245).

Til anvendelse

Alle verdens regenter og præsidenter drømmer om, at deres embede vil vare længe. For at opnå dette griber de ofte til magtmidler og manipulation. Men intet rige, der er bygget på tvang eller vold, har bestået i længden. Det er en kendsgerning, der trøster!

Modige afvigere

Dan 3,8-12	Hvor går grænsen for de kaldæiske mænds loyalitet overfor staten?
Baggrund	<p>Det var ikke gået stikkernes opmærksomhed forbi, at tre mænd ikke havde kastet sig ned. De vidste også med det samme, at det var jøder, hvad de hed, og hvilke embeder de havde i riget. Det skulle de ikke først finde ud af, fordi de tilsyneladende allerede kendte dem. Formentlig var de før blevet opmærksomme på mændene på grund af deres adfærd.</p> <p>Når der i vers 8 i 1948-oversættelsen står <i>førte klage</i>, er det et begreb fra den aramæiske grundtekst, der beskriver hændelsen temmelig drastisk: De "... fortærer en bid af jøderne." Dermed menes lunser af deres legeme (samme tanke, som også bruges i Sl 27,2). Det er en illustration af stikkernes usle og brutale fremgangsmåde (Dansk tale-måde: De gik/fór i kødet på dem).</p>
Til fordybelse	<p>Mange opfatter det som en gemen og lumsk forbrydelse at forråde andre og "sætte dem kniven for struben". Hvorfor er der nogen, der gør den slags? Motiverne dækker hele spektret af menneskers fejlagtige adfærd: had, hævn, grådighed, misundelse, sårbarhed, begær, selvhævdelsestrang, blind lydighed eller blot snaksalighed.</p> <p>Det er nu 30 år siden, at Berlinmuren faldt. Ikke alt i DDR (Østtyskland) var dårligt, men det var en stat, der overvågede borgerne ved hjælp af andre borgere og på den måde afslørede sig selv som et regime, der gik urettens vej. Regeringen greb massivt ind i det sociale liv ved at fremme dette stikkersystem. Det førte til, at venner stak venner, og man indenfor familierne også stak og forrødte hinanden.</p>
Til anvendelse	Hvor er modige afvigere efterspurgt nu til dags?

Forgæves forsøg på overtalelse

Dan 3,13-18

Hvordan prøver kong Nebukadnesar at overtale hebræerne?

Baggrund

Efter anholdelsen forhøres de tre mænd. Nebukadnesar såvel som hebræerne er klare i mælet. Kongen kan ikke forestille sig, at de tre mænds vægring ved at kaste sig ned foran billedstøtten er en overlagt handling, når de har en truende dødsstraf hængende over hovedet. Han ville have båret over med dem, hvis der var tale om misforståelse eller skødesløshed fra deres side, og hvis de havde været villige til at "rette ind". Han tager ikke deres tro alvorligt og regner heller ikke med deres guds magt, der ville kunne redde dem.

Til fordybelse

"Han forsøgte at true dem til at gøre som den øvrige forsamling. Idet han pegede på den gloende ovn, mindede han dem om den straf, som ventede dem, hvis de vedblev at modsætte sig hans vilje. Men hebræerne var urokkelige. De sagde, at de ville være tro imod himmelens Gud, og at de stolede på, at han havde magt til at frelse dem. Alle betragtede det som en form for tilbedelse at bøje sig for billedet, og de ville kun tilbede Gud alene ... Kongens trusler var forgæves. Han kunne ikke få de mænd til at afsværge deres troskab til universets Konge. Deres fædres historie havde lært dem, at følgerne af ulydighed imod Gud er vanære, ulykke og død, og at Herrens frygt er visdoms begyndelse og grundlaget for al fremgang" (Ellen White, *Profeter og Konger*, Dansk Bogforlag s. 246).

Til anvendelse

Hvordan forholder jeg mig, når jeg skal gøre noget, som jeg er overbevist om er forkert?

Brutal magtdemonstration

Dan 3,19-23

Hvordan bliver kongens beslutsomhed synlig?

Baggrund

Nu fuldbyrdes dommen svarende til truslen. Bemærkningen om, at Nebukadnesar var opfyldt af vrede, kunne antyde, at han indtil dette tidspunkt havde set på de tre venner med forholdsvis positive øjne. Nu havde de forspildt hans velvilje. Provokationen, at de havde markeret grænsen for kongens magt, var for stor (sml. v. 17f.).

Endnu en årsag til kongens vrede er tydelig. Skulle de her beskrive begivenheder virkelig stå i sammenhæng med en paladsrevolution, kan man let følge kongen i, at han reagerede irriteret på sine embedsmænds modstand. Han skulle for alt i verden undgå, at der på grund af denne offentlige og symbolfyldte ulydighed vaktes ny modstand. Det er bemærkelsesværdigt, at han i dette tilfælde gav hebræerne en ny chance for at efterkomme befalingen. Men de holdt fast ved deres beslutning.

Til fordybelse

Det kommer til en utilsigtet hændelse ved fuldbyrdelsen af dommen. Soldaterne, der skal udføre henrettelsen, mister derved livet. Når det gælder om at demonstrere deres magt, er – dengang som nu – ingen pris for høj for denne verdens magthavere. Hvilken rolle spiller et par døde soldater – selvom det ikke drejer sig om fjender, men om forbundsfæller eller endda om egne landsmænd. De sendes til kriseområder – eller efterlades der – og deres liv bliver sat på spil, fordi de ansvarlige for den "store" politik ikke har i sinde at korrigere egne fejl.

Til eftertanke

Hvor har jeg villet slå igennem uden hensyn til tab – og hvad var prisen?

Overraskende indsigt(er)

Dan 3,24-27

**Hvad får Nebukadnesar til at måbe?
Hvordan tyder han den øjensynligt gådefulde begivenhed?**

Baggrund

Næppe er befalingen udført, før kongen ønsker at overbevise sig om dens vellykkede resultat. Men hvad han bliver vidne til, gør ham yderst usikker og lader ham tvivle på sine sansers formåen. Derfor prøver han på at få sine rådgivere til at bekræfte, at der faktisk kun var tre mænd, der blev kastet i ilden. Og han får det ønskede svar. Det er kort og efter den tids skik også underdanigt. Først nu afslører han årsagen til sin forundring: Ikke tre, men fire mænd går frit omkring i ilden uden at lide overlast! En af dem adskiller sig tydeligt fra de andre og virker på kongen som en *gudssøn*. Nebukadnesar mener, at denne er årsagen til, at de dømte har overlevet. Han frygter også, at han med sin dødsdom har handlet mod gudernes vilje. Det gør ham bange, fordi han helst ikke vil rage uklar med så stærke modstandere.

Til fordybelse

"Hvem er den gud, der så kan redde jer ud af min magt?" (Dan 3,15). Det var den samme Gud, om hvem kongen i kap. 2 havde sagt, at han er "guders Gud, kongers Herre" (v. 47). Hvor hurtigt var det ikke gået i glemmebogen!

Til eftertanke

Hvad kan jeg gøre for ikke at glemme, hvad Gud har gjort for at holde mig i live?

Et tvivlsomt dekret

Dan 3,28-30

Hvilken befaling udstedes af Nebukadnesar, og hvad er hans begrundelse for den?

Baggrund

Idet Nebukadnesar bekender, at ingen anden gud kan redde som hebræernes gud, degraderer han offentligt de babyloniske guder. Og alligevel afslører han sig selv som den ryggesløse tyrant, han var fra begyndelsen, men med modsat fortegn: Nu skal de dø, der håner jødernes Gud!

Er det muligt, at miraklet kun har ringe virkning på kongen og slet ikke når hans hjerte? Han viste ganske vist, at det havde gjort dybt indtryk på ham, ved at han igen lod de unge mænd få deres høje stillinger i provinsen Babylon. Men der sås tvivl på grund af den hårdhed, med hvilken han går over i den anden yderlighed.

Mirakler kan forundre og styrke troen, men frembringe den, kan de ikke. Deres virkning på dem, der ikke tror, er begrænset (f.eks. på Faraos, 2 Mos 7-12).

Til fordybelse

”Det var rigtigt af kongen at give offentligt udtryk for sin tro på Gud og at søge at ophøje Himmels Gud over alle andre guder; men da Nebukadnesar besluttede at tvinge sine undersåtter til at bekende deres tro og vise ærbødighed på samme måde, overskred han sine beføjelser som jordisk konge. Han havde ikke mere ret – hverken borgerligt eller moralsk – til at true mennesker med døden, fordi de tilbad Gud, end han havde til at befale, at alle de, som nægtede at tilbede guldbilledstøtten, skulle kastes i flammerne. Gud tvinger aldrig mennesket til at vise lydighed. Han overlader til den enkelte at afgøre, hvem han vil tjene” (Ellen White, Profeter og Konger, Dansk Bogforlag, s. 248).

Resumé

Historien om mændene i ildovnen kan opmuntre til at gøre en indsats for Guds sag, selvom det skulle være forbundet med vanskeligheder. Selv hårde prøvelser kan bidrage til, at Gud herliggøres.

Spørgsmål til drøftelse

- Udgangspunkt
- Dan 3,4-7
- 1 **Hvorfor og i hvilke situationer udsættes mennesker for pres?**
- 2 **Hvordan øges presset i dette tilfælde?**
- Hvad siger det om et menneske, at det er parat til at tvinge andre til noget?**
- Fordybelses-spørgsmål
- 3 **Hvordan prøver magthavere og agitatorer at vinde mennesker for deres mål?**
- Hvordan behandles de, der er "genstridige"?**
- Hvilken slags gruppepres har I oplevet?**
- Hvad var følgerne af jeres urokkelighed?**
- Dan 3,14-18
- 4 **De jødiske mænd ville holde fast ved Gud, selvom det skulle gå så vidt, at han ikke ville redde dem.**
- Hvordan kan sådan et tillidsforhold til Gud opstå?**
- Dan 3,28-30
- 5 **Gud har bevaret sine børn.**
- Hvor kan Nebukadnesars begejstring aflæses, men også hans manglende forandring på trods af miraklet?**
- Afslutning
- 6 **Hvad har hjulpet jer med at handle rigtigt, når vanskelige beslutninger skulle træffes?**